

ТОШКЕНТ ОКШОМИ

3-Яил чиқиши
30 МАЙ 1968 й.
ПАЙШАНБА
№ 124 (583)
БАҲОСИ 2 ТИЙИН.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ДЕКАДА КУНДАЛИГИ

Бизнинг интервьё дўстлигимиз абадий

Сотим УЛУҒЗОДА,
ёзувчи.

Декададан бир олам таассурот олдим. Унинг ҳар бир кун мазмунли, жўшқин бўлган. Декада кунларида Муқимий номи музикали драма ва комедия театрида бўлиб, «Гавҳари шамчи-роқ» спектаклини томоша қилдим. Бу асарни кўриш учун театрга муаллиф сифатида эмас, балки томошабин сифатида кирдим. Театрда аjoyиб талантлар бор. Улар ҳар бир ролни маҳорат ва истеъдод билан ижро этишди.

Биз тожик адаблари ва санъаткорлари кўрсатиётган илтифотдан бошимиз осмонга етган. Тожик адабларининг асарлари ўзбек тилига таржима қилиниб босилганлигини ўзи бизнинг иқлимга берилган катта баҳоидир. Тожик ва ўзбек халқлари ўртасидаги дўстлик абадийдир. Унинг мангулигини Ваҳшининг, Аминнинг мангулигига қиёс қиламан. Дўстлигимиз шу даражада умир бекидир.

СТУДЕНТЛАР МЕҲМОНИ

Кеча Низомиёв номидаги Тошкент давлат педагогика институтининг қозлаб студентлари, профессор ва ўқитувчилари таниқли то-

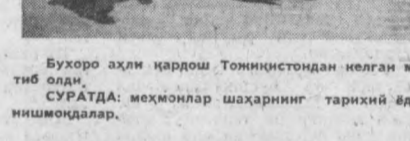
жик ёзувчиси. Тожикiston ССР халқ шоири Мирсаид Миршакарнинг гулдасталар билан кутуб олиши.

Шундан кейин шоир Миршакар ва унинг ҳамроҳлари институтнинг улкан зали томон йўл оладилар. Хамма уларни олқишлайди. Орадан кўп ўтмай учрашув бошланади. Уни шоир Мирмуҳсин кириш сўзи билан очади. Филология фанлари кандидати Озод Шарифидинов шоирнинг ижоди ва фаолияти ҳақида батафсил сўзлаб бериб, «Сўнг тарих фанлари доктори, институт ректори Ш. Абдуллаев, шоир Рамз Бобожон, к е к с а ўқитувчи, доцент Х. Хомидий, студент С. Тошев ва бошқалар кизгин кутлайдилар. Шоир Мирсаид Миршакар бу ерда илқ кутуб олиштигадан кўра устозларга, талабаларга ташаккур билдиради.

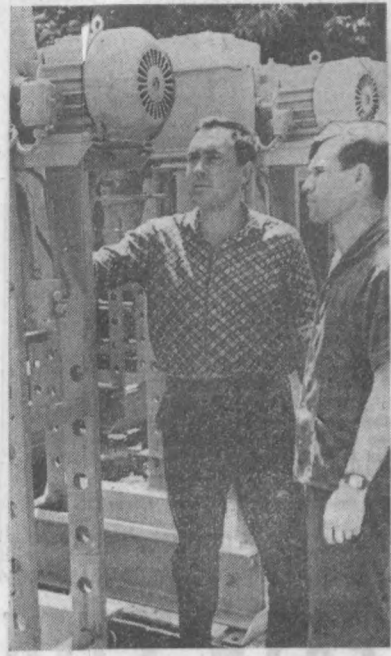
Шоир Миршакар билан бўлган бу учрашув бўлажак ўқитувчилар ҳамда педагогика институтидagi устозлар қалбига кўп йиллар сақланиб қолади.

тоғлари, водийларига ўшаб метадди. Икки халқнинг адаблари неча йиллардан бери ижодий алоқада бўлиб келишмоқда. Ҳамза Ҳажимзода Нисий билан Садриддин Айнининг Мирзо Турғунзода билан Гафур Ғуломнинг дўстлиги, бунга ёрдам берган бўлади. Ўзбекистон ёзувчилар союзида бўлган учрашувда худди ана шу дўстлик ҳақида гап берди. Бу ерга ўтланган адаблар, қардош халқларнинг адабий алоқалари деган мазуда фикр ва мулоҳазаларни ўртоқлашдилар.

Тожик совет адабиётининг энг йирик аъзоларидан бири Сотим Улуғзоданинг асарлари Ўзбекистонда савб ўқилади. Тошкент Ирригация ва қишлоқ хўжалигининг механизациялаш ижтимоий институтига бўлган учрашувда

Бухоро аҳли қардош Тошкентдан келган меҳмонларни кизгин кутуб олади. СУРАТДА: меҳмонлар шаҳарнинг тарихий ёдгорликлари билан танишмоқдалар. А. Усманов фотоси. (ЎТА).

«Ўasselхотехника»нинг Меҳнат Қизил Байроқ ордени Тошкент ремонт-механика заводи машинасозлари республика қолхоз-совхозларининг қўллаб қайдов ва чопиқ трактор двигателларини юқори сифатли ремонт қилиб бермоқда. Бундан ташқари улар мамлакатимиз халқ хўжалиги учун ниҳоятда зарур бўлган гидропрессларни қўллаб ишлаб чиқараётдилар. Ишлаб чиқарилаётган бундай гидропрессларнинг маълум қисми кўнгина дўст ва қардош социалистик мамлакатларга ҳам жўналади. Шу долзарб кунларда корхона коллективи маҳсулот ташарихини камайтириш, сифатини янада яхшилаш йўлида баракали меҳнат қилляпти.

СУРАТЛАРДА: гидропресс цехининг бошлиғи Ю. Қлимов ва цех бош контрол мастери Г. Перини янги тайёрланган гидропрессларнинг сифатини теширяптилар.

Беш йиллик вахтасида

Ингув цехининг илгор йиғувчи слесарларидан Сарвар Иброҳимов билан Роман Хайруллин ўртоқлар навбатдаги гидропресснинг йиғиш устида ишлаётдилар.

Завод мотор цехида ремонт ил иниб жойларга жўнатиш учун тайёрланган трактор двигателлари. ҚўЯ лик қарьерининг механикатори Р. Газимов ва Олмалик автотранспорт бошқармасининг вакили Ж. Хўмаев ўртоқлар ремонтдан чиққан двигателларни қабул қилиб олаётдилар. М. Нуриддинов фотослари.

ПУНКТИРЛАР ИЗИДАН

МУҲБИРИМИЗ МОСКВАДАН ХАБАР ҚИЛАДИ. Шаҳар картасидаги пунктир чизилар, нуриланган йўналиш трассаси танлангандан кейин пайдо бўлади. Тошкент картасида ҳам шундай чизим тортилади. У метрополитен линиясини билдиради. Шу чизим эъзидан лойиҳа авторларининг изоҳларини эшитиш мумкин. Шу йўналиш тўғрисида мен Қизил Байроқ ордени «Метрогипротранс» Давлат лойиҳачилири институтига кирдим. Енг дафтарики вестибюлдаги қўлга олишга тўғри келди. Остонадан қандам кўйиш билан кўзга ташланувчи планат Москвада 1975 йилгача Замосворецк радиуси, Калуга — Рига диаметри ва бошқа линиялар, Харьков ва Тошкент метрополитенлигини бунёд этилишидан дарак бериб турибди.

• Тошкент метрополитени трассаси

Иккинчи участканинг линиясида бешта халқча чизилган. Булар Куйбисев, «Тинчлик», Улуғбек, Ҳамза ва Трактор заводи (Ташавтомаш райониди) станцияларини билдиради.

Конструкция ниҳатдан Тошкент метроси Москва метроси билан бир хил эмас. Метромиз ер остида жуда чуқурликда бўлмайди. Инженерлик ҳисобларида Тошкент метросининг янзиллага чидамлигини таъминлашга катта эътибор бериляпти. Икки метровокзал — Муқимий ва «Тинчлик» бир кўринишда бўлади. Улар Москвадаги Ленин номида кутубхона ёни Аэропорт станцияларига ўхшайди. Ер ости Электр магистраллининг вестибюллари, станцияларининг кўриниши қандай бўлади? «Метрогипротранс»нинг бош архитектори А. Ф. Стрелков бундай дейди: — Бош пудратчи сифатида институтимиз станцияларнинг тайёр лойиҳаларини бериши керак. Уларни ишлаб чиқиш учун албатта ўзбекистонлик архитектор ҳам жалб қилинган. Тошкентда шу юзадан ижодий кўнкурс ўтказилмоқда.

Маня, шаҳарнинг Жанубий қисмида бошланган пунктир чизим. Чилонзордан тортиб бу линия учун несиб ўтган ва шимолий шарқ томонга — Куйбисев районига қараб қўйилди. 22 километр ер ости тўғри йўли, 14 станция (дастлаб 13 станция нуриш мўлжалланган эди)!

Халқлар дўстлиги проспекти Тошкент — Янгйўл автобус магистраллини несиб ўтган жойдаги биринчи станциянинг номи «Дўстлик» бўлади. Шундан сўнг Фарход, Собир Раҳимов, Муқимий, «Койс мол», «Пахтакор», «В. И. Ленин номида майдон», «Октябрь революцияси хабар», станциялари бўлади. Биринчи участканинг охириги станцияси Москва номи билан аталади. Бу станция хозир нури қилинган Горький кўчаси Пушкун кўчаси билан тўташган жойда бўлади. Дастлабки 13 километр ана шундай.

Пойтахт марказидаги поездалар поездага ўтказилган узелни реконструкциялашнинг ҳар томонлама яхши, кўлай

Гуаалликда ноёб бўлган газон мармари Тошкент метросини пардозлашда асосий материал бўлади. Геологлар илгорини маълум бўлган рағдан ташқари ана икки хил мармар топиди. Ўзбекистон пойтахтида метрополитен бунёд этишнинг лойиҳа топшириқлари юлғатайёр бўлиши керак. Шундан сўнг хозирча фаият пунктито чизилган кўриниб турган трассада иш бошланади. Шахталар пайдо бўлиб, тоннеллар қазилга киришляпти. А. ВЕТРОВ, Москва.

Меннинг суҳбатдошим — «Метрогипротранс»нинг трассалар ва геодезия бўлимининг бошлиғи С. И. Селювинский ҳам гапни шундан бошлади. — Ҳозир лойиҳачилар жуда мураккаб вазифаларни бакаршишмоқда. Шу йилининг эъзид Краснопресненский радиусининг ишчи чизмаларини бериши керак. 17 километрлик бу линия учун навбатга бўлиб кўрилади. 1970 йилда «Он тейор» станциясидан Ногин майдонигача бўлган Калуга Рига диаметри ишга туширилади. Шундан сўнг поездалар Киров кўчасигача, ундан Колюхо майдонига «Тинчлик» проспектигача борадиган бўлади.

Утган йилдагидек бу йил ҳам шаҳарнинг кўришларига студентлар янйидан ёрдам беришляпти. Университетдан 700 киши Тошкент қурилишида меҳнат қилади.

ЛАГЕРЬ ТАЙЁР

Вагон-ремонт депосининг Луназарскийдаги В. И. Ленин номидаги пионер лагерини ишчи ва хизматчиларнинг фарзандларини ўз қучоғига олишга тайёр. Лагерда бир йўла 500 бола дам олади. Лагерини тўла ремазонли ўтказишлари учун ҳамма нарса муҳайё.

ҒАЙРАТЛИ БИНОКОРЛАР

Кечатгина бўм-бўш ётган ерда бутун бешикни қанатга гишт терилмоқда. Бу ерда 62 квартиралар уй-жой биноси қуришмоқда. Бино қурилишида «Гуаалташкентстр о й» 9-трестининг 34 кишидан иборат комплекс бригадаси ишламоқда. Бинони 1 июн гача қуриб, пардозлашга топшириш учун ғайрат билан ишлаётган гиштчиларнинг қўли-қўлига индис хурмат билан тилга олади. Ишчиларнинг аҳди — Новомосковский кўчасидаги Куйбисев майдонига қаршида қурилятган бу бино калитларини июль ойида эгаларига топшириши.

Олий ўқув юртиларида ишчи оғлалади. Бу поёнига етай деб қолди. Меҳнат семестри бошляпти. Ватанимизнинг турли жойларида ишлаш учун қуриш отрядлари тузишмоқда.

Тошкент Давлат университети комсомол комитетиди ҳам иш қизғин. Қанатда комсомол йўлнамас билан Новосибирск қуришларига, Эстонияга, Муборақдаги 7-қурилиш бошқармасига, қатгина қурилиш билиш областидидаги қуришларига янйига аҳоли ўртасида учрашулар, лекциялар, ларда ишлашга тўғри келадиган кезада, бундан кўра ушун қуриш отрядларига йўл — дейди отряд командири Устиқийи шароит менко.

ТОШКЕНТДА В.И. ЛЕНИН МУЗЕЙИ

Атрофи кўм-кўк дарахтлар билан қопланган кенг майдонда бундан тераклар билан тенглашган чиройли бино қад кўтариб турибди. Бу бинога «В. И. Ленин музейи» деган русча-ўзбекча сўзлар ўйиб ёзилган. Бундай бино хозирча Тошкентда йўқ. Ленин унинг макети тайёр бўлди. Ўзбекистон Коммунистик партиясининг Марказий Комитетиди кўргазмага қўйилган бу макетда бионинг қандай бўлиши яққол кўриниб турибди. Бу хусусда лойиҳа авторлари — москвалик архитекторлар Е. Г. Розанов билан В. Н. Шестопалов, конструкторлар В. П. Кричевский билан И. А. Ленточников дадил хикоя қилиб бермоқдалар. Бу метморларнинг ижодий услуби тошкентликларга маълум. В. И. Ленин майдонидидаги маъмурий бино ва унинг ёнида 19 қаватли бино лойиҳаларини шулар тузиб берган. Маня энди москваликлар янги соғва тайёрлаб шаҳримизни ҳур санц қиллядилар.

— Марҳамат, — энди бу бионинг ичига назар солайлик, — дейишди. Кенг мармар зина кириш зали деб аталган хонага олиб чиқайди. Бўйи 14 метрлик бу залда йўлбошчининг зўр хайкали марказий ўринни эгалляйди. Машҳур совет хайкалтароши Н. В. Томский бу хайкални ясашга киришди. Икки томонда бутун бионини мустаҳкам ушлаб турган катта-катта устунлар қўзга ташланади. Рассомлар буларга Октябрь революциясининг галабасини, Лениннинг ўлмас васиятлари тантана қилганлигини акс эттирувчи суратлар чиздылар. Асосий кўргазма заллари бионинг ички қаватини эгалляйди. Бу заллардаги экспозициялар Илчй ҳаёти ва революцион фаолиятининг айрим босқичлари тўғрисида, Ўзбекистон Коммунистик партиясини ва барча меҳнат кашларининг буюк Ленин идеяларини амалга ошириш учун олиб бораётган кураш акс эттирилади. Залларнинг биринди йўлбошчининг ички кабинетини гавдалантирилади. Шу бинолар планини тузишда архитекторлар В. И. Ленин Марказий музейининг ходимлари

билан маслаҳатлашиб олишди, чунки Тошкент музейи Уша Марказий музейининг филиали бўлиб қолади. Бионинг ташки қавати кино зали, кутубхона, ёрдамчи бинолардан иборат бўлади. Архитекторлар бионинг бутун қиёбасида ўзбек миллий меъморлигининг энг яхши анъаналарини кенг акс эттиришни ният қилмоқдалар. Егоч ва ганча ўйиб нади солидиган халқ усталари залларни безатишга жалб қилинади. Бу бинога энг янги қуриляп материаллари билан бир қаторда республикамизда қазиб олинган гранит ва мармар ҳам хусн берилади. Бу музей В. И. Ленин майдонини ёнида қурилади ва майдон архитектура ансамблининг таркибий қисми бўлади. Бионини қуриш учун Ленин ва Самарқанд кўчалари, Ленинград кўчаси ва Тошкент меҳмонхонасининг биноси билан чегараланган территория ажратиб берилади. Илчй туғилган кунинг 100 йиллигига бу бино қуриб битказилиб Ўзбекистон пойтахти хусинга хусн қўшади. (ЎТА).

Перма планетарий очилди. Унинг гулбази остида бир вақтининг ўзиди юз йилгича юшми юздулар ойланин кўриши мумкин. Планетарий аппаратураси Германия Демократик Республикасида тайёрланган. СУРАТДА: Пермь планетарийси. Е. Загулев фотоси. ТАСС фотохроникаси.

СЕРКҮЁШ ЎЛКА ИЛҲОМЛАРИ

ОЛИМ ВА САНЪАТКОР

Илм ахли орасида машҳур олим, шоир, зокир педагог ва ушор ховиз сифатида кенг танилган Тожикистон ССР Фанлар академияси Рӯҳий номи тил ва адабиёт институтининг директори, Тожикистон ССР да хизмат кўрсатган фан арбоби Носиржон Маъсумий номини Тошкентда ҳам ҳурмат билан тилга оладилар. Талантли педагог ва таърибали олим Носиржон Маъсумий тожик тили ва адабиётига доир, таълим-тарбия масалаларига боғлиқ бўлган кўпгина проблемалар бўйича юздан ортиқ мақолалар, илмий асарлар ёзди, ўрта ва олий ўқув юрталари учун дарслик китоблари яратди. У В. И. Ленин номи Тожикистон Давлат университети қашнда «С. А. Айнинг», «Судурнинг ўлими» повестининг бидий тилига даған темада кандидатлик диссертациясини хилом юлда ва шу номида монография асарини нашр эттирди.

Бир қанча катта-кичик илмий асарлар яратди. Олимнинг «Тожик фольклори», «Тожик адабий тилининг тараққиётига доир очерклар», «Социалистик реализм ва унинг бошқа иқодий методлар билан алоқалари» каби ирриқ илмий асарлари муҳим қимматга эгадир. Унинг С. Айнинг иқодига доир монографияси, Мирзо Турсунзода, Хабиб Юсуфий, Мухаммаджон Раҳимий ва бошқа бадий сўз санъаткорлари ҳақида ёзган китоблари ва илмий мақолалари илмий жамоатчилик томонидан ахши баҳоланди.

Таниқли олим Носиржон Маъсумий кўзга кўринган шоир ҳамдир. Иқодини 30-йиллар ўрталарида бошлаган шоир «Улуғ Байрам», «Пахта», «Қолхозчиларга» номли илк шеърлари билан адабиётга кириб келди. Унинг 1937-1938 йилларда дондор термини пионер, Ленин орденли Мамлакат Наҳаёвга бағишлаган «Мамлакат» номли йирик поэма китоблар томонидан илқ қарши олинди.

Санъаткорнинг турли даврларда яратган «Фрондан ҳат», «Галабадан галаба», «Она ва ўғил», «Бахтлар дийри», «Галаба айёми», «Пахтакор ҳақида кўшиқ», «Қаҳрамон келди», «Менинг овозим», «Тинчликнинг қудрати», «Менинг Норагим», «Сени севаман» каби қатор поэмалари, лирик шеърлари ва кўшиқлари тожик поэзияси тараққиётига катта ҳисса бўлиб қўшилди.

Атоқли олим, филология фанлари кандидати Носиржон Маъсумий, айни вақтда, таърибали педагог, мураббий ва давлат ва жамоат арбоби ҳамдир. Тожикистон ССР Олий Советининг депутаты, Улуғ Ватан урушининг қатнашчиси Н. Маъсумий республикада танилган А. Сайфуллаев, А. Маннбозов, С. Салоҳ каби қатор адабиётшунос олимларнинг ўстози-мураббийси ҳисобланади.

Машҳур олим, шоир, педагог ва ховиз Носиржон Маъсумий қўшили ўлкаимизнинг азиз меҳмони. Ширин сўҳаб, кавтар, ёшларга гахур меҳрибон Носиржон Маъсумий иқодий муваффақиятлар тилаймиз.

Х. ЕҒУБОВ, филология фанлари доктори, М. ХАСАНОВ, илмий ходим.

«Тожиқфильм» студияси яратган (чапдан) «Неракли одам» ҳамда «Хиёбат» фильмларидан кадрлар.

„БИЗНИНГ СЕРКҮЁШ ЎЛКА“

Ўзбекистонда тожик адабиёти ва санъати декадасининг ўтказишда муносибати билан Тожикистон «Билим» жамиятининг Абдураҳмон Назаровнинг «Бизнинг серкүёш ўлка» китоб-тасвирини нашр этди. Унда қардош тожик халқининг оғир ўғинли ва ҳозирги фаровон ҳаёти хақини қилинади. Муаллиф тожик халқининг ўтмишидаги оғир ҳаётини тасвирлаб, шундай ёзади: «Революцияга қадар тожик халқини чет эл босқинчилари ва маҳаллий эксплуататорлар аёвсиз эзиб келдилар. Ўша даврда Тожикистонда саводли одам йўқ ҳисобида эди. Китобда Тожикистоннинг сўнгги 50 йил ичда босиб ўтган шонли йўли ҳамда тожик халқининг маданият, санъат, адабиёт, қишлоқ хўжалиги ва савод соҳасидаги ютуқлари ҳам аниқ висолларда кўрсатиб берилган.

Н. ЖАЛИЛОВА.

Тошхўжа АСИРИЙ

Б. УЮК Навоий билан Жомийнинг ўлмас дўстлиги ва ҳамкорлиги ҳақида кўп ўнган-сиз, эшитгансиз. Ўзбек ва тожик мутафаккирлари ўртасидаги бу қондорлиқ асарлар шундай эътиборга эришди. Бунга тожик халқининг хасос шоирларидан бири хўжамақдам Тошхўжа Асирий (1864—1915) билан ўзбек шоирлари Муқимий, Фурқат, Заъий, Хислат ва бошқаларнинг дўст ва уфдотлиги яна бир мисол бўла олади. Тошхўжа Асирий бизнинг шаҳримизда ҳам бўлган. У атоқли ховизимиз Мулла Тўйчи Тошхўжамақдам, таниқли шоир Хислатлар билан суҳбатда бўлган, хат-хабарлашиб турган.

ФУРҚАТ МАКТУБИГА ЖАВОБ

Ишнинг дарёсида бир мавж барҳамхурда мен. Истарам дурру садаф, гаввоси жонашурда мен. Партавминди қилмади бир анжуман нур интиҳоб, Шўълай охи надомат, шамъи ҳасратбурда мен. Бу ваъда бермади рангим тароватдин нишон. Тундбоди ҳадрини гузордек пажмурда мен. Бир муҳит ранжу бадода қаҳрамон пешгард. Оми ним бўлиши зирек жисмига дурда-дурда, мен! Инқирои умрида, афтода, маъдуми мадор. Кўнгли бир дар дозмо, гамбаода озулда мен! Риндлар майхонини баъмида сўфи рўзгор. Шинъа кўси маломат тоғинди афсурда мен. Саъй ила бўлмас тили бирла фасоҳат—таржимон, Хован даст Асирийи сиҳи—хўрда мен.

ХИСЛАТГА МАКТУБ

Хислато, мажмун ёру ошноларини сўраг. Хоса мендек гамзадо, бемуттақоларини сўраг! Биздин айланг зулман аҳвоба таъзеҳи калом. Кўзларига нур соған маълумқоларини сўраг! Гарчи билмаймиз ҳану аҳволияни кимдур Камий. Лек шоирликда соҳиб-идаоларини сўраг! Нолан ушқондур ҳар машқини зирубами. Тўйчи тўйнигадур бўлбул наваларини сўраг! Ўздин табғитни дову тўхфи арви ниса. Ўзирини ноафрини қоғи қароларини сўраг! Гар хўло тоғса сочи шаммомаси—сунбулфариб Гар қиб-боқса кўзи паргиреуболарини сўраг! Кимки раҳман кўз билан боқса бинимдек зорга. Дилдеси оху-насан, чашми сибларини сўраг! Ҳайи маънисе ичра ёл ўлса бизини асвофимиз: Хўшсухан, ширинбаён ноуқи—адоларини сўраг! Ғоибона кимса наҳор атса арви эътиқод. Хох ул ахли хўнар хоҳи гадоларини сўраг! Хирманни тўлдек қизил—рухсорларини ёнда. Юзи сарғайган мисоли қаҳрабобларини сўраг! Сарвақоматларини диқронда қалди «до» ўлағ: Пирри маҳруми асо қалди дўтолларини сўраг! Шаҳриниғада, алғараз, ҳар қонча бўлса аҳли фазл, Биздин атрози ниса айланг, расоларини сўраг! Қолмасин ҳеч ким Асирийдек фаромўши ҳаёл, Ерсиз хилватда соҳиб—иназуваларини сўраг!

Бир кабинетда беш-олти киши ишласа, баъзан вақт қандай ўтганини билмас экансан киши. Бизда ҳам шундай. Турдаги ёнма-ён икки столни каминангиз-у, наминангангизини ерданчи ходими — Баҳри Карам ағалариниз. Икки биқиндаги инкитадан — туртта столда ҳам жойлар банд.

Бизнинг тўғримида гап борғудек бўлса, директоримизнинг оғизларидан бол томади. Аҳли-линка, ишчан-у пухтаорликка ҳаммиса кабинетимиз мисол.

Бирон, афуски, кейинги ойларда ана шу ибратли кабинетга «иш тугди». Бошқа кабинетда-гилар олдида юзиниз шуват. Таъна тошини отишса ҳам чиллашдан ўзга иломимиз йўқ. Икки галнинг бирла: «директоримиз мақтаган одамларини кўрсинлар!»—дейишармиш.

Бу «иш» ходим—бўйдоқ Баҳри Карамнинг касофати.

Кўшин кабинетлардан бирда Баҳри Карам хусусида бўлаётган қизғин баҳс устидан киши қолдим. Билмай кириб қолганимга чунон пуйшомон бўлдим.

Баҳслашувчиларнинг бири томоғини қириб, баъзилари далилу пайтағалларини маржондек тизиб, бирвалари унинг қилмишларини қилиб гапирарди:

— Ҳай, у шуватна нақ бой. Ўғининг ўзи-я, гапирсанг кўзини лўқ қилиб, безрайиб тур-раверади. Хе, ўша қибмига етмаган одобингга тасанно!

— Тили чўлтоқ сулуғридай денг-у, ёлғонни дасталаб таш-лайди. Ёлгон турганда рет сўзласам, кўзим чиқсин, дейдиганлардан.

— Галнингиз тўғри, Айниса кўпрой ютиб олса, гирт мошо-ва бўларкан. Қайси кунни директорини кўрганда кўзини қилай қилиб: «Сиз палочки эмас-мисиз?»— деб нукул бошқа кимсаннинг номини айтармиш. Директор лолу ҳайрон бўлиптилар. Ёдларига ит кутурса эгасини танимайди, деган халқ мақоли тушпти.

— Ҳай, ҳай, «истеълол тоза» йигитнинг шар-мадасини чинардинлар-ну!

— Грамматикани бузмаг, дўстим, истеълол «този» десангиз тўғрор қинади. Халм у, ҳали бу зинка бош сўкиб, андишани билмай ҳар кун қарз сўрашини айтмайсизми?

— Кўриниши муссадед беозору тулкиликда устаси фаранглардан...

Бу суҳбатдан эил кетиб ўтирибман. Бунинг устига биттаси:

— Ҳой, биродарлар, нари-берига қараб гапиринглар. Баҳри Карамнинг пўстагини қояқисилар, Санджон Оргиқоздини нам тортмасин тагин, —деса бўладими? Аъзойи баданнинг тиркираб табер чиқди. Унинг шу ерга келишига кимна сабабчи бўлганман-да! Бир ошманнинг илтимоси билан директорга галимни маълумлатганман. Ахир, қанақалики пешонасига эзиб қўйилмаган бўлса қардан билай.

— «Майли, ваэмин бўл, оғир тошини сув ол-мас,— дейман ўз-ўзинга,— ҳали ҳам холпа. Яхшики, булар Баҳри Карамнинг боши иллат-ларидан беҳабар. Билганлари дарёдан бир томи. Халғим, телефондан мен эшитган сўзларини эшитишса борми!»

Уша пайтларда телефон тез-тез жиринглайди. ган бўлиб қолди, Бун Баҳри Карамнинг эг ёмон қилиқларидан, деса бўлади. Баъзан унинг йўнганда трубагани нутараман.

— Алло, Алфред!— қандайдир хотиннинг хирилдоқ овози эшитилди,— неч соат санкиз-да фонтан атрофидан қидир. Алф, шонюлд эсиндан чимасин!

Эканс қотиб, трубагани нойига қўлман. Бир оздай нейни яна кўнгири:

— Алло, Казбек! Кучук экансан, қара, тишлаган еринг қонаб ётипти. Вилиб қўй, бугун ишга боролмайман. Узинг гуноҳдор, осийсан. Бюлетень топ!— дейди бошқа бир аялнинг дағал товуши.

— Хоним, номерни адашмай теринг,— дейман жеркиб. У бўлса, қирқилрайди.

— Эртасига яна телефон! — Алло, Фердинанд! У-ё, аҳмоқ, Келса, деса тумшунингизни тикансан, нелкин, деса кўз тиктириб, лақиллатишдан бошқани билмайсан, бета-кин!

Телефонда ҳар кунин бир неча бор ана шундай эрна қарғиш, ноз-истигилоли сўзлар...

Хўш, эдил халғим Алфред, Казбек, Фердинандлар ним! Ҳаммаси бир одам, яъни Баҳри Карам. Бунинг фанат кабинетдагилар биламиз.

Хўзир шу сирин мана буларга айтсам борми, «Вах!» деб юборишлари турган гап, Яна калтан бошимизда синишини кўринг. Ахир, кимна қилайлик! Баҳри Карамга қилинган панду наси-ҳатлар агар лангата эзилса, магнитофон қирқ неча-ю қирқ кундуз бетинини завраши мумкин. Асаблариниз қачонгага сизга тортилиб, алағанда юворилади, Дурустроқ чора йўқиқини, дея

шиман. Алло, сизин танийман, хоним. Казбек сирчий командиромга неғди. Сизга қанақадир мантуб қолдирган.

— Ҳо-ё. Ҳазиллашадиганингиз йўқини, Нердан олшини керат!

Иш жойимизни тушунтирдим ва роса соат турда келишини тайинладим: У галати оҳанга «Браво!» деб қўйдим. Бу «ахши» деганидир-да! Кўриниши, иш ўнгилди келиб, «маъшуналарнинг қолган инкитаси ҳам ўзларидан хабар берибди. Уларга ҳам юборидаги мазмунида гапириб, «хат олиш учун» худди ўша вақтда келишларини натиқос қилдим.

Дарове, мана улар кабинетимизда. Уларнинг бўй-баста, ранги бир-бирига сизга ўхшамайди. Лекин бир умумий нарса — стирлагаларга хос турди, кўриниши бир-бирини яқинлаштириб тур-рипти. Лайлак уқсидаги причёсна, қош, нўз, лаба чаплаган бўвулар. Бўхшос ноз-нараша — ифдатдан асар ҳам йўқлигини нишонаси, Уларнинг асос жонворде тийричилишини кўрсат-ганисиз. Кабинетимиздагилар бу нусқаларга эзмдан рас солуб, ўхшатамай учратмас, деган гални кўнгилларида ўтказмоқдалар.

Бир юзу йигирма биринчи минут ўтапти-ю, Баҳри Карамдан даран йўқ. Бунинг сездирмаслики учун бо-ловта «меҳмон»ларини шерикла-рим гап билан айлантириб тур-ришди. Мен эса, бир нарсани баҳона қилиб, нордодга чиқ-дим. Ногоҳ, шошиб-пишиб бир томонга қийшайиб келаятган Баҳри Карамга кўзим тушди. Кўлимни ҳавода айлантириб, тезроқ, ишорасини қилдим. У яқинлашаркан, гуноҳдорларча бош эгиб, яна кечирини сўра-ди.

— Марҳамат, сизин меҳмон-лар куттишпти,— дедим каби-нет эшигини очиб. У отилиб кирди-ю, бирдан сибғочдек қотиб қолди.

— Танишинглар,— дедим киноя билан халғим тўтишуларга,— сизларга мантуб қолдирган Алфред, Казбек, Фердинанд шу жаноб бўлади. Асли номлари — Баҳри Карам.

— Расво, негодий!—ловуллаб ёнди сир очил-иб, гап инмадигини пайкаган қалғим пах-моқсоллардан бири,—ҳали чинаман ўйнатиб юрибман, дегини.

Стирлагаларнинг бунчалик беор бўлишини биринчи кўришим. Баҳри Карамнинг патини роса битталаб юлишди. Шундай таъърини бе-рошча, шундай болашдилик, қончиша жой то-полмай қолди. Адон тавом бўлган Баҳри Карам-ни ҳалғиларнинг чаплагидан эрга халос эт-ди. Тўполончилар кетгандан кейин шерикла-римдан қайси бирлар ранги бўлай оларган, жони бўзига келган Баҳри Карамга бир станки сув ичирди.

Хайриг, бу воқеа бундан бир неча ой бурун юз берган эди. Хўзир кўрин-қурманг. Баҳри Карам тавоман бошқа одам. Ишга нечмақалди, Турли-туман ёлгон-лиқлар лугатидан чиқиб кетди. Илгарингдек уст-устига телефон жиринг-лайвериши ҳам йўқолди.

«Баъзан, кабинетдагилардан бирортаси» «уч маъшунага бир ошма» гапирмаптитлар-ну, деса Баҳри Карам қип-қизил чўқи айланади.

— Жон ака, ҳазил ҳам эш биланда, суҳбат учун бошқа маъзу, бошқа гап юриб кетганим,— дейди.

Тўғри-да, модомки Баҳри Карам йўқини то-либ, сафиниғада бораётган, кабинетимиз доғи ювилган экан, суҳбатимиз мавзунини янгила-ганимиз маъзул эмасми?

— Алло, Казбек! — Йўқ, йўқ, Казбек эмасман, унинг сирдо-

бошимни чапгалаб, кабинетимизга йўл олдим.

Рангинг оқариб кетибди, кимна бўлди тинч-ликми?—сўрашди ҳаммабиметларим.

— Ҳан нарса,— лоқайлик билан жавоб бер-дим. Оғзинга талқон солиб, бирга шўнган-ман.

— Ҳа! — дедим бир вақт ўрнимдан сапчиб туриб,— топдим, топдим!

— Инман!— ютиб қолшиди дўстларим.

— Баҳри Карамни яхши йўлга солиш чора-сини!

— Қани, эшитайлик!

— Менинча, Баҳри Карам аҳлоқсизлик чўқи-ринсига чинди. Энди панд-насиҳат нор қилмайди. У ҳозир уш маъшунага бир ошма қилини ўйна-лти. Ана шу шўрнинг курғир «маъшуна»лар аввало бир-бирларидан, сўнгра мажорнинг турғига ту-шиб қолганларидан беҳабар. Уларга ўз ошма-ларининг ҳақини афт—бағарасини танитиб кўйсан қандай бўларкин!?

— Қойил!— деб юборди шерикларимдан би-ри. Уйлаган таъбиримни айтиб бердим.

— Саёиза эфр таёқ бўлади-ну,— дейишди. Шу галнинг устида телефон жиринглади. Тру-багани илтардим Баҳри Карамнинг овози:

— Алло... Баҳри Карам гапиряпти. Санджон аламимиз!— «Нечирасиз домула. Некас би-книнг оғриб чинди, Радикали бўлмасин тагин, деб поликлияниғада нелдим... Нечирасиз ана... Тўртларда борсам майлими!», Нечирасиз...

Кўл соатига қарадим. Айтган вақтига роса бир юзу йигирма минут бор. «Майли!» дедим. Майли, дедим-у, лекин ўзини тонатисланг тур-ибман. Қани энда халғим «маъшуна»лар теле-фон қилиб қолшасайди...

Қаранг, худди айтқандек, қўнгироқ жирингла-са бўладими?

— Алло, Казбек! — Йўқ, йўқ, Казбек эмасман, унинг сирдо-

қотиб қолди.

— Танишинглар,— дедим киноя билан халғим тўтишуларга,— сизларга мантуб қолдирган Алфред, Казбек, Фердинанд шу жаноб бўлади. Асли номлари — Баҳри Карам.

— Расво, негодий!—ловуллаб ёнди сир очил-иб, гап инмадигини пайкаган қалғим пах-моқсоллардан бири,—ҳали чинаман ўйнатиб юрибман, дегини.

Стирлагаларнинг бунчалик беор бўлишини биринчи кўришим. Баҳри Карамнинг патини роса битталаб юлишди. Шундай таъърини бе-рошча, шундай болашдилик, қончиша жой то-полмай қолди. Адон тавом бўлган Баҳри Карам-ни ҳалғиларнинг чаплагидан эрга халос эт-ди. Тўполончилар кетгандан кейин шерикла-римдан қайси бирлар ранги бўлай оларган, жони бўзига келган Баҳри Карамга бир станки сув ичирди.

Хайриг, бу воқеа бундан бир неча ой бурун юз берган эди. Хўзир кўрин-қурманг. Баҳри Карам тавоман бошқа одам. Ишга нечмақалди, Турли-туман ёлгон-лиқлар лугатидан чиқиб кетди. Илгарингдек уст-устига телефон жиринг-лайвериши ҳам йўқолди.

«Баъзан, кабинетдагилардан бирортаси» «уч маъшунага бир ошма» гапирмаптитлар-ну, деса Баҳри Карам қип-қизил чўқи айланади.

— Жон ака, ҳазил ҳам эш биланда, суҳбат учун бошқа маъзу, бошқа гап юриб кетганим,— дейди.

Тўғри-да, модомки Баҳри Карам йўқини то-либ, сафиниғада бораётган, кабинетимиз доғи ювилган экан, суҳбатимиз мавзунини янгила-ганимиз маъзул эмасми?

— Алло, Казбек! — Йўқ, йўқ, Казбек эмасман, унинг сирдо-

қотиб қолди.

— Танишинглар,— дедим киноя билан халғим тўтишуларга,— сизларга мантуб қолдирган Алфред, Казбек, Фердинанд шу жаноб бўлади. Асли номлари — Баҳри Карам.

— Расво, негодий!—ловуллаб ёнди сир очил-иб, гап инмадигини пайкаган қалғим пах-моқсоллардан бири,—ҳали чинаман ўйнатиб юрибман, дегини.

Стирлагаларнинг бунчалик беор бўлишини биринчи кўришим. Баҳри Карамнинг патини роса битталаб юлишди. Шундай таъърини бе-рошча, шундай болашдилик, қончиша жой то-полмай қолди. Адон тавом бўлган Баҳри Карам-ни ҳалғиларнинг чаплагидан эрга халос эт-ди. Тўполончилар кетгандан кейин шерикла-римдан қайси бирлар ранги бўлай оларган, жони бўзига келган Баҳри Карамга бир станки сув ичирди.

Хайриг, бу воқеа бундан бир неча ой бурун юз берган эди. Хўзир кўрин-қурманг. Баҳри Карам тавоман бошқа одам. Ишга нечмақалди, Турли-туман ёлгон-лиқлар лугатидан чиқиб кетди. Илгарингдек уст-устига телефон жиринг-лайвериши ҳам йўқолди.

БАҲРИ КАРАМ

(ҲАЖВИЙ ҲИКОЯ)

бошимни чапгалаб, кабинетимизга йўл олдим. Рангинг оқариб кетибди, кимна бўлди тинч-ликми?—сўрашди ҳаммабиметларим. — Ҳан нарса,— лоқайлик билан жавоб бер-дим. Оғзинга талқон солиб, бирга шўнган-ман. — Ҳа! — дедим бир вақт ўрнимдан сапчиб туриб,— топдим, топдим! — Инман!— ютиб қолшиди дўстларим. — Баҳри Карамни яхши йўлга солиш чора-сини! — Қани, эшитайлик! — Менинча, Баҳри Карам аҳлоқсизлик чўқи-ринсига чинди. Энди панд-насиҳат нор қилмайди. У ҳозир уш маъшунага бир ошма қилини ўйна-лти. Ана шу шўрнинг курғир «маъшуна»лар аввало бир-бирларидан, сўнгра мажорнинг турғига ту-шиб қолганларидан беҳабар. Уларга ўз ошма-ларининг ҳақини афт—бағарасини танитиб кўйсан қандай бўларкин!?

— Қойил!— деб юборди шерикларимдан би-ри. Уйлаган таъбиримни айтиб бердим.

— Саёиза эфр таёқ бўлади-ну,— дейишди. Шу галнинг устида телефон жиринглади. Тру-багани илтардим Баҳри Карамнинг овози:

— Алло... Баҳри Карам гапиряпти. Санджон аламимиз!— «Нечирасиз домула. Некас би-книнг оғриб чинди, Радикали бўлмасин тагин, деб поликлияниғада нелдим... Нечирасиз ана... Тўртларда борсам майлими!», Нечирасиз...

Кўл соатига қарадим. Айтган вақтига роса бир юзу йигирма минут бор. «Майли!» дедим. Майли, дедим-у, лекин ўзини тонатисланг тур-ибман. Қани энда халғим «маъшуна»лар теле-фон қилиб қолшасайди...

Қаранг, худди айтқандек, қўнгироқ жирингла-са бўладими?

— Алло, Казбек! — Йўқ, йўқ, Казбек эмасман, унинг сирдо-

„Осмонда“ гурунғ

Иши тутмаган, бу ерни келиб кўрмаганлар учун гални адресдан бошлаймиз: Марказ — 5 қавратли собиқ Қашқар маҳалласи ўрнида қад ростлапти. Тўрт қавратли кўп квартиралы ўнлаб уй-жойларда бугун ҳамшаҳар-ларимиз истиқомат қилишяпти. Битиш арасида турган, қурилаган, эиндигина пойде-вори қўйилган шундай бино-лар ҳам қатор-қатор. Лекин ҳозир ҳаммамнинг эътибори тўрт даҳа нерида ҳам кўзга ташланадиган дароз бинолар-да. Бундай тўққиз қавратли уйлар жуда тез ўсиб қоляпти. Минора крани ўрнатилётгани ни кўрганингиздан беш-олти кун ўтган айлими қарасангиз бешинчи қават ҳам монтаж қилиб бўлинганини кўрсиз.

Марказ — 5 даги 36-уй ҳам худди шундай тежорлик билан қуриляпти. Москва об-ласт қурилиш-монтаж позад-дининг Анатолий Каржавин иш бошлиқлик қилаётган кол-лектив бу ерда кунин-тунга улаб ишляпти. Одамлар театр ва концерт залларида дам олаётган, бутун Тошкент хондонларига тунги ором кўнган пайтда бу бинода иш тўхтамади. Пайванд нурлари олис-олислардан ярқ-ярқ кўз-га уради.

